

СЕКЦІЯ 5. СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРАНСПОРТНЫХ УСЛУГ И ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ТРАНСПОРТНОЙ СЕТИ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

к.е.н., доц. Волощук Л.О., к.е.н. Черкасова С.О.

Державний фінансовий аудит суб'єктів господарювання як основна форма державного фінансового контролю

Сучасні соціально-економічні перетворення в Україні стосуються практично усіх управлінських функцій держави, у тому числі й в контрольній сфері. На сьогоднішній день державний фінансовий контроль стає важливим елементом системи управління фінансами, призначення якого полягає у сприянні успішній реалізації політики держави, забезпеченні процесу реформування й ефективного використання фінансових ресурсів в усіх ланках фінансової системи. Саме тому особливої актуальності набуває проблематика реалізації функцій державного фінансового аудиту, місце і роль якого у системі державного фінансового контролю за плануванням, розподілом та використанням місцевих та державного бюджетів потребує більш детального дослідження.

В Україні вже сформована певна правова база контрольно-ревізійної та експертно-аналітичної діяльності органів державного фінансового контролю. Однак слід зазначити, що в ній існує чимало невизначених або дискусійних положень, розбіжностей у трактуванні норм, що вимагає щонайшвидшого розв'язання. Крім того, існуючі форми державного фінансового контролю, найпоширенішими з яких являються ревізії та перевірки, виявились неадекватними сучасним потребам управління фінансами держави та національної економіки взагалі, оскільки мають імперативний характер та спрямовуються лише на пошук фінансових порушень, виявлення та покарання винних осіб.

Практично в усіх розвинених країнах Європи єдина система державного фінансового контролю складається з двох однаково важливих частин:

1. Внутрішнього державного фінансового контролю.
2. Зовнішнього незалежного державного фінансового контролю та державного аудиту [1].

Таким чином, статусу одного з найперспективніших напрямів розвитку національної системи державного фінансового контролю в Україні набуває процес теоретико-методичного розроблення та практичного впровадження у сферу управління державним сектором економіки такої форми державного фінансового контролю як державний фінансовий аудит.

Основна мета проведення державного фінансового аудиту полягає у перевірці та аналізі діяльності, фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю суб'єктів господарювання державного сектору економіки, а також інших суб'єктів господарювання, що отримують кошти з бюджетів усіх рівнів та державних фондів або використовують державне чи комунальне майно [2].

В таблиці 1.1 представлена характеристика основних етапів проведення державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання.

Таблиця 1.1 – Основні етапи проведення державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання.

Етап	Зміст робіт
1. Планування	1. Розгляд та аналіз нормативно-правових актів, установчих, розпорядчих та інших документів суб'єкта господарювання; 2. Вивчення фінансової та статистичної звітності суб'єкта господарювання та й разі потреби інших суб'єктів господарювання, однотипних за певними характеристиками їх діяльності; 3. Вивчення розпорядчих документів органу управління; 4. Дослідження матеріалів попередніх контрольних заходів.
2. Підготовка програми проведення аудиту	1. Уточнення інформації, що зібрана на етапі планування, конкретизація та аналіз недоліків і проблем, які вплинули або можуть негативно вплинути на рівень управління діяльністю суб'єкта господарювання; 2. Підготовка та затвердження програми проведення аудиту керівником органу державної фінансової інспекції.
3. Перевірка ризикових операцій	1. Аналіз даних фінансових та бізнес-планів, бухгалтерських документів, статистичної та фінансової звітності, договорів, розпорядчих та інших документів суб'єкта господарювання, пов'язаних із плануванням і провадженням фінансово-господарської діяльності, веденням бухгалтерського обліку; 2. Аналіз і перевірка фактичної діяльності та стану активів.
4. Звітування про результати аудиту	1. Підготовка висновків за результатами оцінки рівня управління фінансово-господарською діяльністю суб'єкта господарювання, виходячи з істотності їх впливу на фінансово-господарську діяльність; 2. Складення аудиторського звіту, який подається керівнику суб'єкта господарювання.

Таким чином, в сучасних умовах господарювання державний фінансовий аудит суб'єктів господарювання набув статусу актуального напряму діяльності органів державної фінансової інспекції, оскільки надає можливість оцінювати рівень управління суб'єктів господарювання. Його якісне проведення можливе тільки у разі взаєморозуміння аудиторів і керівництва суб'єктів господарювання, спільного бажання відшукати шляхи підвищення ефективності господарювання та приховані резерви [3].

Отже, на сьогоднішній день основним завданням державного фінансового аудиту стає саме сприяння суб'єктам господарювання в забезпеченні правильності ведення бухгалтерського обліку, законності використання коштів, державного та комунального майна, складанні фінансової звітності та організації дієвого внутрішнього фінансового контролю. Через призму вирішення проблематики проведення державного фінансового аудиту як основної форми державного фінансового контролю можна дослідити результати сучасних економічних і соціальних перетворень, що відбуваються на мікро- і макрорівнях управління державними фінансами, та розробити заходи щодо їх ефективного практичного використання.

Література

1. Басанцов І. В. Розвиток державного фінансового контролю в умовах ринкової економіки України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук : спец. 08.00.08 “Гроші, фінанси і кредит” / І.В. Басанцов : Сумський державний університет. — Ірпінь, 2008. — 40с.
2. Методика проведення органами державної контрольно-ревізійної служби державного фінансового аудиту суб’єктів господарювання : наказ Головного контрольно-ревізійного управління України від 04.08.2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Питання проведення органами державної контрольно-ревізійної служби державного фінансового аудиту: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2008 р. № 361 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

к.е.н. Дорошук Г.А., Трибуха М.В.

Основні напрямки діагностики діяльності підприємства

Доцент кафедри менеджменту к.е.н. Дорошук Г.А.

В сучасних нестабільних умовах господарювання дуже часто на підприємстві можуть виникати різноманітні кризові явища. Вони здатні негативно впливати на діяльність підприємства. Зниження рівня кризових явищ на підприємствах можливе не лише завдяки покращанню макроекономічних умов господарювання, а й через збільшення здатності суб’єктів підприємництва оцінити кризовий стан та вміння розробляти і реалізовувати найефективніші антикризові управлінські рішення. З метою передбачення виникнення кризових ситуацій керівництву варто проводити діагностику діяльності підприємства.

Проблеми, пов’язані з процесом антикризової діагностики підприємств, цікавлять багатьох науковців. Серед них можна виділити І. Бланка, С. Беляєва, Н. Жукову, Л. Лігоненко, О. Терещенка, А. Штангрета та інших.

Метою означеної роботи є визначення основних видів діагностики діяльності підприємства та надання рекомендацій щодо основних показників, які відображають ефективність діяльності організації.

Діагностика (від грецьк. *diagnostikos*) – процес розпізнавання проблеми та визначення її з використанням прийнятої термінології, тобто встановлення діагнозу ненормального стану досліджуваного об’єкта [1].

Процес діагностики розвитку кризової ситуації є дослідницьким інструментом і полягає в пошуку ідентифікаторів (симптомів, показників, параметрів) стану банкрутства, що дозволяють виявити його на ранній стадії і дати оцінку діяльності підприємства з погляду розроблених інструментів для пошуку «вузьких місць» у його діяльності [2].

Діагностика кризових ситуацій повинна проводитись комплексно, системно.

У залежності від цілей і методів здійснення діагностики кризових ситуацій виділяються дві основні системи: систему експрес-діагностики та фундаментальної діагностики.

Експрес-діагностика характеризує систему регулярної оцінки кризових

параметрів фінансового розвитку підприємства, здійснюваної на базі даних його фінансового обліку за стандартними алгоритмами аналізу.

Фундаментальна діагностика характеризує систему оцінки параметрів кризового фінансового розвитку підприємства, здійснюваної на основі методів факторного аналізу і прогнозування.

Джерелами інформації для проведення діагностики та оцінки ефективності діяльності підприємства є дані статистичної та фінансової звітності підприємства.

Діагностика дає змогу виявити негативні аспекти і тенденції розвитку суб'єкта господарювання та виробити стратегію його розвитку, що дає змогу усунути наявні вади й підвищити ефективність діяльності.

Організаційна діагностика являє собою систематичний збір та аналіз інформації про стан організації з метою виявлення проблем її функціонування, а також визначення шляхів та резервів для їх подолання шляхом використання концептуальних моделей та методів соціальних і поведінкових наук. Вона включає в себе наступні напрямки: опис діючої структури та її відповідність масштабам підприємства, оцінку розмежування повноважень і відповідальності та визначення перспектив структури підтримувати динаміку розвитку підприємства; вивчення організаційної історії, виявлення стадії життєвого циклу та проблем поточної стадії; видача рекомендацій щодо подолання наявних проблем зростання організації та перехід на наступну стадію організаційного розвитку [3].

Залежно від характеру дослідження виділяють діагностику етіологічну та симптоматичну.

При етіологічній діагностиці проводиться причинно-наслідковий зв'язок між зовнішнім та внутрішнім середовищем господарювання. Це дозволяє розпізнати та передбачити розвиток різноманітних процесів – як таких, що спрямовані на розвиток, так і інших – спрямованих на руйнування.

Симптоматична діагностика — це система аналізу, що передусім фіксує позитивні чи негативні вияви різноманітних чинників, а потім досліджує їхні причинно-наслідкові зв'язки [4].

Отже, можна зробити висновок, що в сучасних умовах господарювання необхідно проводити діагностику діяльності підприємства для того, щоб завчасно виявити та розпізнати можливі проблемні місця в роботі організації. Так, основними напрямками діагностики можна вважати: аналіз виробничої діяльності, аналіз використання трудових ресурсів, використання матеріальних ресурсів, використання фінансових ресурсів, оцінка фінансового стану, розрахунків з дебіторами і кредиторами, аналіз ділової активності підприємства, аналіз прибутковості та рентабельності підприємства. Своєчасне виявлення можливих проблем допоможе керівництву підприємства не допустити розвитку цих проблем або знайти для них ефективне вирішення.

Література

1. Вільна енциклопедія Вікіпедія // <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Дорошук Г.А., Дашенко Н.М. Антикризове управління підприємством: Навч. посібник. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2008.

3. Дорошук А.А., Мамедова Л.Т. Формирование схемы диагностики стадии жизненного цикла предприятия //Вісник НТУ «ХП». - № 8-1'2011.
4. Гречан А. П., Радіонова Н. Й. Диагностика ефективності діяльності підприємств. Київ // http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSunu/2011_10_1/Grechina.pdf

Балан А.А.

Система індикативних показників контролювання діяльності та розвитку енергопостачального підприємства

Науковий керівник – директор ІБЕІТ, зав.кафедри Обліку, аналізу і аудиту ОНПУ, д.е.н., проф. Філіппова С.В.

Важливою складовою процесу управління підприємством є контролювання, моніторинг і діагностика, серед яких перше формує основу для інших, а взаємодія усіх складових формує інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських рішень як щодо діяльності, так і розвитку підприємства. Для електроенергетичних підприємств (ЕПП) ці процеси набувають особливостей, оскільки вони є невід'ємною складовою енергетичної галузі, що має значний вплив на всі сфери економіки, а також мають місце значні зовнішні обмеження як безпосередньо у діяльності, так і в її контролюванні.

В якості аналітичних та методичних інструментів контролювання діяльності, серед іншого, пропонується використовувати систему індикативних показників у розрізі окремих процесів діяльності ЕПП (рисунок).

Запропонована система містить чотири блоки індикативних показників контролювання: загального стану енергопостачального підприємства; окремих процесів діяльності енергопостачального підприємства (комерційної, експлуатаційної та непрофільної); окремих процесів діяльності функціональних підрозділів ЕПП; ефективності діяльності енергопостачального підприємства. Періодичність розрахунку показників визначається періодичністю формування саме їх інформаційного наповнення або потребами управління. Склад показників є непостійним: залежно від цільової спрямованості контролювання він поповнюється необхідними показниками. Якщо пріоритетне завдання – контролювання процесів повноти і своєчасності збору коштів за спожиту електроенергію, в систему включають показники дебіторської заборгованості, її структури тощо. Якщо це – оновлення парку автотранспортної техніки, то додаються коефіцієнти готовності автотранспортної техніки, оновлення, зносу тощо.

В умовах автоматизованого обліку процес розрахунку системи індикативних показників може бути також автоматизовано. Критерієм контролювання діяльності ЕПП за системою індикативних показників є їх граничні значення, а розвитку – їх тенденція і відповідні темпи зміни для досягнення стабільного або випереджаючого розвитку.

Рисунок – Система індикативних показників контролювання у розрізі окремих процесів діяльності ЕПП

Джерелом інформації для розрахунку показників є управлінська звітність ЕПП, дані бухгалтерського та управлінського обліку, а сферою контролювання – діяльність та розвиток ЕПП.

Запропоновані показники можуть бути також інструментом оцінки внутрішнього контролю, адже вони характеризують ефективність діяльності ЕПП і його готовність до розвитку. Відтак, увязуючи індикативні показники діяльності і

розвитку із показниками дієвості системи внутрішнього контролю ЕПП отримується можливість оцінювання дієвості контролювання та результативності діяльності ЕПП за напрямками діяльності його функціональних підрозділів, що є напрямом подальшого дослідження.

Жаботинська К.С.

Теоретичне дослідження існуючих систем діагностики кризового стану підприємства: що в них спільного?

В умовах нестабільних умов господарювання, перед суб'єктами стоїть складне завдання – пристосування. За таких умов, система управління підприємством потребує своєчасної інформації про імовірні або вже існуючі загрози фінансово-господарській діяльності об'єкта управління. Саме тому питання побудови системи своєчасного реагування на загрози фінансовому стану підприємства є найбільш актуальним.

Означена проблема не є новою і вже висвітлена такими світовими науковцями, як Е. Альтман (США), Р. Тафлером, Лису (Великобританія), Спрінгейта (Угорщина), Бланком І.О. (Росія). Серед вітчизняних науковців доцільно виділити Терещенко О.О. Кожен з названих дослідників опрацював свій винахід за обліковими даними багатьох підприємств своїх країн, що функціонують в умовах фінансового краху. Багаторічний досвід послідовників, щодо використання розроблених моделей прогнозу банкрутства, доводить доцільність їх використання. Проте, за умови, що всі системи діагностики відповідають на одне запитання: в якому фінансовому стані функціонує підприємство?, то чим вони відрізняються.

Таким чином, метою роботи є дослідження існуючих систем діагностики кризового стану підприємств та визначення спільних та відмінних характеристик.

Серед підходів своєчасного виявлення чинників, що дозволяють своєчасно виявити нестабільний фінансовий стан підприємства є організація наступних систем:

- Експрес-діагностики банкрутства підприємства (СЕДБ), запропонована Бланком І. О. [1, с. 486].
- Фундаментальної діагностики банкрутства (СФДБ), запропонована Бланком І.О. [1, с. 496].

Обидві системи ґрунтуються на методах: фінансового аналізу, таких як горизонтальний, вертикальний, порівняльний, коефіцієнтний; аналізу фінансових ризиків; інтегрального фінансового аналізу за моделлю Дюпона [1, с. 491]. Проте, використання СЕДБ дозволяє визначити масштаби кризисного фінансового стану підприємства, який класифікується на легку, глибоку фінансову кризу та фінансову катастрофу.

На відміну від СЕДБ, СФДБ передбачає проведення комплексного фундаментального аналізу з використанням методів: комплексного фінансового аналізу, кореляційного аналізу, SWOT-аналізу; розрахунок інтегрального показника рівня загрози банкрутству за моделлю Альтмана [1, с. 496].

- Раннього попередження та реагування (СРПР), що є підсистемою контролінгу підприємства, запропонована вітчизняним науковцем Терещенко О.О. [2, с. 349].

Аналіз основних характеристик СРПР обґрунтовує доцільність її організації на підприємстві [3, с. 48]. Крім того, Терещенко О.О. встановив, що існує декілька підходів до організації СРПР, зокрема: фундаментальний та технічний [3, с. 50].

Фундаментальний підхід зорієнтований на внутрішнє фінансове планування й бюджетування та на оцінку перспективного розвитку суб'єкта господарювання.

Технічний підхід до прогнозування банкрутства ґрунтується на аналізі даних звітності минулих періодів — показників балансу та звіту про прибутки і збитки.

Вагомим методичним підґрунтям обох підходів є *дискримінантний аналіз*. Так, використовуючи методи дискримінантного аналізу побудовано моделі — Альтмана, Спрінґейта, Таффлера, Лису, Терещенко [3, с. 50, 4, с. 149].

З метою визначення основних відмінних характеристик вищевказаних систем складемо порівняльну таблицю за їх характеристиками (табл. 1).

Таблиця 1 – Заходи щодо своєчасного виявлення негативних чинників ФГД підприємств

Заходи	Сутність заходу	Завдання заходу	Автор / джерело
Організація системи експрес-діагностики банкрутства (СЕДБ)	Характеризує систему регулярної оцінки параметрів кризового фінансового розвитку підприємства, збудована на даних фінансового обліку	Своєчасне виявлення ознак кризового розвитку підприємства та попередня оцінка масштабів кризового стану	Бланк І.О. [1]
Організація системи фундаментальної діагностики банкрутства	Характеризує систему регулярної оцінки параметрів кризового фінансового розвитку підприємства, що ґрунтується на методах факторного аналізу і прогнозування	Більш глибокий за СЕДБ розрахунок показників, підтвердження встановленого масштабу кризового стану підприємства, оцінка і прогноз можливостей щодо нейтралізації виявлених загроз	Бланк І.О. [1]
Організація системи раннього попередження та реагування (СРПР)	Це інформаційна система, яка сигналізує керівництву про потенційні ризики та шанси, які можуть насуватися на підприємство як з боку зовнішнього, так і внутрішнього середовища. У СРПР інтегруються елементи як стратегічного, так і оперативного контролінгу. Сама ж СРПР повинна логічно вписуватися в систему планування та контролю	Виявляє та аналізує інформацію про приховані обставини, настання яких може призвести до виникнення загрози для підприємства чи до втрати потенційних шансів. На базі СРПР і будується система управління ризиками, яка включає ідентифікацію ризиків, їх оцінку та нейтралізацію	Терещенко О.О. [2]

Отже в цілому системи є подібними одна до одної. Проте, існують відмінності у переліку методичного інструменту, що використовується (табл.2).

Таблиця 2 – Перелік методичного інструменту, що використовується для діагностики кризового стану підприємства

Назва системи діагностики	Коефіцієнтний фінансовий аналіз	Кореляційний аналіз	SWOT-аналіз	Модель Дрюпона	Модель Альтмана	Модель Спрінггейта	Модель Терещенко О.О.	Автор / джерело
Система експрес-діагностики банкрутства (СЕДБ)	+			+				Бланк І.О. [1]
Система фундаментальної діагностики банкрутства	+	+	+		+			Бланк І.О. [1]
Система раннього попередження та реагування (СРПР)					+	+	+	Терещенко О.О. [2]

Як бачимо, обидва дослідники є прибічниками використання моделей дискримінантного аналізу, зокрема Альтмана та Спрінггейта. Терещенко О.О. також пропонує власну універсальну дискримінантну функцію. Проте, уточнює, що вказані моделі потребують корегування відносно до галузевих характеристик об'єктів аналізу. Вагому роль в системах відводиться методам фінансового аналізу. Однак, особлива складність полягає саме в інтерпретації результатів аналізу.

Таким чином, на даному етапі виконано теоретичне дослідження існуючих підходів щодо організації процесу діагностики кризового стану підприємства. Підбиваючи підсумок, можна сказати, що дослідники наполягають перш за все на використанні системного підходу в організації діагностики. Сьогодні існує вже декілька моделей систем, і у користувача є можливість обирати, але з огляду на те, що діагностика ґрунтується на методах статичного та фінансового аналізу, проблема полягатиме тільки в інтерпретації отриманих результатів.

Література

1. Бланк І.А. Финансовый менеджмент: учеб.курс. – Киев: Ника-Центр, 1999. – 528 с. – ISBN 966-521-026-2.
2. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / О. О. Терещенко — Київ: КНЕУ, 2003. — 554 с. – ISBN 966-574-441-0. [електронний ресурс – режим доступу // sic21.com.ua/section/books/fin1.doc]
3. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посіб. — Київ.: КНЕУ, 2000. — 412 с. — ISBN 966–574–144–6
4. Череп А.В. Особливості використання дискримінантних моделей прогнозування банкрутства підприємств в умовах української економіки / А.В. Череп, Євтушенко М.С. //Вісник економічної науки України – 2010. – № 1. – С. 146–151.
5. Управління фінансовою санацією підприємства: навч.посіб. / С.Я. Салига, О.А. Даций, Н.В.Нестеренко, О.В.Серебряков. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005 – 240 с.
6. Рзаєва Т. Г. Зарубіжні методики визначення ймовірності банкрутства підприємства / Т. Г. Рзаєва, І. В. Стасюк // Вісник Хмельницького національного університету – 2010. – № 3. Т. 1. – С. 177 – 181.

ПОКАЗНИКИ ЛІКВІДНОСТІ В СИСТЕМІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ ТА МЕТАЛООБРОБКИ

Економічна суть поняття ліквідність — здатність підприємства фінансувати свою діяльність, що характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами для нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання, фінансовими взаємовідносинами контрагентами, платоспроможністю і фінансовою стійкістю. За допомогою ліквідності оцінюється результат поточного та фінансового розвитку підприємства.

Широке застосування показників ліквідності очевидно:

1. Вони визначають ступінь покриття поточними активами поточних пасивів. Чим більша величина поточних активів по відношенню до поточних пасивів, тим більша вірогідність, що ці пасиви можуть бути оплачені за рахунок цих активів;
2. Вони характеризують резерв ліквідних грошових засобів, межу безпеки для компенсації невпевненості і випадкових порушень, об'єктом яких є потік грошових коштів на підприємстві.

Відмінності методичних підходів ускладнюють розрахунок фінансової стійкості та ліквідності, що викликає труднощі при визначенні фінансові позиції підприємства. Таким чином, виникає необхідність виявлення системи показників, які б забезпечили можливість прийняття правильних управлінських рішень.

Можна сформулювати вимоги, яким повинна відповідати система фінансових коефіцієнтів з точки зору ефективності оцінки ліквідності підприємств машинобудування та металообробки, використання яких забезпечить прийняття правильних рішень :

1. Фінансові коефіцієнти повинні бути максимально інформативними і давати цілісну картину фінансової стійкості підприємства;
2. В економічному змісті фінансові коефіцієнти повинні мати однакову спрямованість (зростання коефіцієнта означає покращення фінансового стану);
3. Для всіх фінансових коефіцієнтів повинні бути вказані нормативи мінімально задовільного рівня або діапазону змін;
4. Фінансові коефіцієнти повинні розраховуватися тільки за даними публічної бухгалтерської звітності підприємств;
5. Фінансові коефіцієнти повинні давати можливість проводити рейтингову оцінку підприємства як у просторі (порівняно з іншими підприємствами), так і в часі (за ряд періодів) [2,26].

Але для детальнішого аналізу діяльності підприємства та його фінансового стану потрібно робити розрахунки на основі даних балансу підприємства. Всі показники оцінки ліквідності балансу мають конкретний діапазон змін, однакову

спрямованість та повинні реально відображати фінансову ситуацію на підприємстві.

Оцінка цих показників потрібна для ефективного управління фірмою. З їх допомогою керівники здійснюють планування, контроль, покращують і вдосконалюють діяльність підприємства в цілому.

Література

1. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. Посіб. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2007. – 668 с.
2. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч. посібник. – К.:ЦУЛ, 2002. – 359с.;
3. Шаблиста Л. М. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки // Економіка підприємства. - 2006. - №2. – с.46-57

Каба А.В.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Доц. каф. «Облік, аналіз і аудит» к.е.н. Волощук Л.О.

В умовах інформаційної економіки з'явилися нові об'єкти обліку, так звані продукти інтелектуальної діяльності, що виражаються в об'єктах права інтелектуальної власності. Вирішальним фактором сталого розвитку у цей час є не матеріальні активи, а інтелектуальні, що завдяки своїм унікальним особливостям стали невичерпними та поновлюваними.

Проблема полягає в тому, що до сьогодні немає чітко визначеного поняття інтелектуальних активів, тому в бухгалтерському обліку відображаються не всі інтелектуальні активи (не має відображення, наприклад, торговий знак).

Як складова активів підприємства (саме наявність всіх прав на об'єкт передбачає віднесення його до складу активів) інтелектуальна власність (інтелектуальні активи) – це документально підтверджена вартість майнових прав на результати розумової та творчої діяльності людини (зафіксовані на матеріальному носії), які приносять економічні вигоди.

Об'єкти інтелектуальної власності як складові інтелектуального капіталу відображаються на балансі підприємства у вигляді нематеріальних активів.

Порядок поставлення на баланс, обліку, амортизації та списання нематеріальних активів визначається Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» №242 від 18.10.99 із змінами, яке визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про нематеріальні активи і незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи та розкриття інформації про них у фінансовій звітності.

Нематеріальний актив визначається як немонетарний актив, що не має матеріальної форми та може бути ідентифікований.

Облік нематеріальних активів ведеться щодо кожного об'єкта за такими групами:

- права користування природними ресурсами (право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище тощо);

-
- права користування майном (право користування земельною ділянкою відповідно до земельного законодавства, право на користування будівлею, право на оренду приміщень тощо);
 - права на комерційні позначення (права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо);
 - права на об'єкти промислової власності (право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, у тому числі ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції тощо);
 - авторське право та суміжні з ним права (право на літературні, художні, музичні твори, комп'ютерні програми, програми для електронно-обчислювальних машин, компіляції даних (бази даних), виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення тощо);
 - незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи;
 - інші нематеріальні активи (право на провадження діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо).

Головними завданнями обліку нематеріальних активів згідно вказаного положення є:

- забезпечення контролю за рухом нематеріальних активів та їх збереженням з моменту придбання до моменту вибуття;
- правильне і своєчасне нарахування амортизації на нематеріальні активи;
- здійснення податкового обліку з операцій з нематеріальними активами;
- одержання даних для складання звіту про нематеріальні активи.

Для взяття на облік нематеріальні активи повинні бути закінченими, причому вказане закінчення має бути засвідчене відповідними документами (патентом, сертифікатом, ліцензією тощо) у порядку, встановленому чинним законодавством України, а також мати термін використання більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік).

Важливим об'єктом інтелектуальних активів підприємства можна назвати гудвіл, нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між балансовою вартістю активів підприємства і його повною вартістю як майнового комплексу, що виникає внаслідок використання кращих управлінських якостей, що домінує позиції на ринку, нових технологій і т.д.

У якості гудвіла можуть розглядатися:

- інфраструктура клієнтів або постачальників - напрацьовані зв'язки із клієнтами, постачальниками, інші ділові зв'язки;
- престиж фірми - підприємство має репутацію надійного й сумлінного партнера;
- пізнаване ім'я або торговельна марка й т.д.

Відповідно до П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств», гудвіл – це перевищення частки придбання над справедливою вартістю ідентифікованих активів і зобов'язань на дату придбання. Тобто за стандартами гудвіл набуває ознак активу з можливістю його достовірної оцінки лише в разі придбання підприємства як цілісного майнового комплексу. Проте він створюється підприємством впродовж його функціонування на основі знань, зв'язків, сучасних інформаційних, виробничих і збутових технологій та інших чинників його майбутніх переваг. Крім того, може виникнути потреба в оцінці вартості гудвілу ще до продажу підприємства, наприклад, з метою залучення інвестицій, у разі зміни

складу засновників тощо. На жаль, це питання є проблематичним, оскільки більшість складових гудвілу не визнаються активами, а включаються до складу витрат підприємства.

Невизнання в обліку інтелектуальних активів, які втілюють в собі потенційні економічні вигоди, призводить до невідповідності фінансової звітності принципам достовірності та повноти. Дослідження зарубіжних вчених показали, що існує зв'язок між майбутньою прибутковістю та інвестиціями у дослідження, розробки і розвиток. Збільшення вкладень у дослідження і розвиток призводять до збільшення прибутків у найближчі 7 років.

Основна причина, з якої переважна частина інтелектуальних активів не визнається в обліку, полягає у неможливості достовірного визначення їх вартості. Проте в сучасних умовах необхідність оцінки інтелектуальних активів очевидна.

Отже, інтелектуальні активи є одним з ключових чинників формування ринкової вартості та показників інвестиційної привабливості підприємства. В подальшому необхідно розробити методіку вартісної оцінки не ідентифікованої частини інтелектуальних активів підприємства з метою їх визнання в обліку і звітності.

Література

1. П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» // Наказ Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 р. N 242 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів від 18.03.2011 N 372.
2. П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» // Наказ Міністерства фінансів України від 7 липня 1999 р. N 163 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів.

Кірсанова В.В., Ганєва К.П.

Проблеми формування системи внутрішнього контролю виробничих запасів

Економічна теорія відводить виробничим запасам істотну роль у створенні передумов процесу виробництва, забезпечення його безперервності.

Для здійснення виробничо – господарської діяльності підприємства виробничі запаси є важливою і значною частиною оборотних активів підприємства. Вони займають особливе місце не лише у складі майна підприємства, а й у структурі витрат, оскільки вони є основною складовою формування собівартості готової продукції. Враховуючи це, виробничі підприємства особливу увагу приділяють саме обліку і аналізу виробничих запасів.

Найважливішими елементами системи управління виробничими запасами є бухгалтерський облік і контроль, які виступають інформаційною основою управління та засобом відображення руху виробничих запасів.

Особливе значення має внутрішньогосподарський контроль на підприємствах, де зосереджується велика маса цінностей. Він здійснюється безпосередньо на підприємстві відповідними службами, що дає можливість своєчасно виявити недоліки при здійсненні операцій, вжити певних заходів щодо їх усунення.

Вагомий внесок у теоретичне розроблення проблем організації та методики внутрішньогосподарського контролю матеріальних запасів внесли вітчизняні вчені М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, А.М. Герасимович, М.В. Кужельний, А.М. Кузьминський, В.Г. Лінник, Г.Г. Кірейцев, П.П. Німчинов, Ю.І. Осадчий, С. Пушкар, В.Я. Савченко, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, М.Г. Чумаченко, В.Г. Швець, а також зарубіжні П.С. Безруких, С.О. Марченко, А.Ш. Маргуліс, П.П. Новиченко, В.Ф. Палій, І.І. Поклад, Я.В. Соколов, В.І. Стражев та інші.

Проблеми внутрішнього контролю полягають у неефективному його здійсненні, тому необхідно удосконалити організаційне, технічне, економічне, юридичне та обліково – аналітичне забезпечення контрольної діяльності [1, с.27].

Серед основних проблем становлення системи внутрішнього контролю є недосконале законодавство. Система внутрішнього контролю України функціонує без існування базового закону, який би встановлював основні поняття у цій сфері, чітко розподіляв би завдання, функції та повноваження між органами державної та місцевої влади, регламентував відносини між суб'єктами та об'єктами контролю [2, с.55].

Головним завданням проведення внутрішнього контролю є перевірка господарських операцій з метою недопущення перевитрат матеріальних і фінансових ресурсів, правильності постановки бухгалтерського обліку, виконання виробничих і фінансових планів.

Організація внутрішньогосподарського контролю залежить від постановки оперативно – технічного та бухгалтерського обліку, автоматизованої обробки облікової інформації, термінів її видання та застосування обраних підприємством методів обліку виробничих запасів.

Внутрішньогосподарський контроль є ефективним засобом управління запасами. Він покликаний стати основним важелем забезпечення збереження запасів на всіх етапах їх руху.

Л.П. Кулаковська та Ю.В. Піча розглядають внутрішній контроль як функцію управління, яка є засобом зворотного зв'язку між об'єктом управління й органом управління, інформуючи про дійсний стан об'єкта й фактичне виконання управлінських рішень [3, с. 120].

Впровадження і підтримка на належному рівні системи внутрішнього контролю мають забезпечити виконання таких основних завдань:

- належне санкціонування угод і операцій;
- реєстрація інформації шляхом ведення системного бухгалтерського обліку;
- фактичний контроль доступу до активів;
 - періодичне проведення інвентаризації активів [4, с. 220];
- надання інформації щодо процесів, які відбуваються у суб'єкта господарювання;
- допомога в прийнятті найдоцільніших рішень із загальних та спеціальних питань розвитку підприємства;
- аналіз правильності прийнятих рішень, своєчасність і результативність їх виконання;
- своєчасне виявлення та усунення тих умов і факторів, які не сприяють ефективному веденню виробництва і досягненню поставленої мети;
- коригування діяльності суб'єкта господарювання або окремих його виробничих

підрозділів;

– встановлення, які саме служби і підрозділи підприємства, а також напрямки його діяльності сприяють досягненню поставленої мети і підвищенню результатів діяльності підприємства.

Як свідчить практика, функції контролю часто дублюються. Тому це важливо врахувати при організації системи внутрішньогосподарського контролю та її удосконаленні.

Систему внутрішньогосподарського контролю доцільно розглядати як взаємодію наступних елементів:

- оперативне планування матеріальних запасів;
- оперативний контроль матеріальних запасів;
- оперативне регулювання матеріальних запасів.

В системі методичного забезпечення внутрішньогосподарського контролю матеріальних запасів, у певній логічній послідовності, необхідно відокремити наступні етапи:

- організація і методика економічного контролю постачання матеріальних запасів;
- організація і методика контролю зберігання матеріальних запасів;
- організація і методика контролю використання матеріальних запасів у виробництві;
- організація і методика контролю реалізації матеріальних запасів.

Належна система внутрішньогосподарського контролю, яку формує власник або керівництво підприємства, дозволяє своєчасно виявити широке розмаїття проблем, які виникають та розробити механізм їх вирішення підприємством. Формування такої системи внутрішнього контролю як складового елементу системи управління підприємства передбачає урахування факторів, складу і структури основних джерел опору, врахування передового досвіду організації системи контролю.

При формуванні системи внутрішньогосподарського контролю слід виходити з того, що головне завдання контролю полягає в тому, щоб своєчасно встановити відхилення, що виникли в ході виробництва від заданих показників, виявити причини, що зумовили ці відхилення, зібрати і передати у відповідні рівні управління повнішу інформацію про хід виконання виробничої програми, техніко – економічних показників тощо.

Методика і організація внутрішнього контролю повинна передбачати складання документів, які мають містити інформацію щодо зазначених критеріїв.

Література

1. Левицька С. Управлінський і внутрішньогосподарський облік, завдання, мета і ефективність впровадження // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – №2. – С. 27–35.
2. Бардаш С. Предмет і об'єкт контролю як галузі наукових знань і практичної діяльності // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – №6. – С. 55–61.
3. Кулаковська, Л.П. Організація і методика аудиту: навч. посібник [Текст] / Л.П.

-
- Кулаковська, Ю.В. Піча. – [2вид.]. – К.: Каравела, 2005. – 560 с.
4. Дорош, Н.І. Аудит: методологія і організація: монографія [Текст] / Н.І. Дорош. – К.: Товариство «Знання», 2001. – 402 с.
 5. І.Любезна. Організація та методика внутрішньогосподарського контролю матеріальних запасів на підприємствах целюлозно паперової промисловості / І.Любезна, Н.Галушка // Галицький економічний вісник. — 2012. — №3(36). — с.145 155 (фінансово обліково аналітичні аспекти).

ст. викл. Князькова В.Я., Котелянський Г. П.

Податковий аудит спеціалізованої державної податкової інспекції

Одним із головних резервів збільшення податкових надходжень до бюджету є податковий аудит, основною метою якого є організація системи ефективного контролю за правильністю нарахування, повнотою та своєчасністю сплати податків.

Основною задачею контрольно-перевірочної роботи визначено не тільки виявлення випадків порушень податкового законодавства, а й системне документування фактів застосування підприємствами схем ухилення, мінімізації податків та їх припинення, що у підсумку має привести до збільшення обсягів добровільно сплачуваних податків, у тому числі і після проведення перевірки.

Економічна ситуація в країні сьогодні диктує нові умови співпраці податківців і платників податків. У зв'язку з законодавчими змінами, що регламентують обмеження здійснення перевірок, удосконалення процедури планування й застосування ризикоорієнтованої системи зумовило зменшення кількості перевірок.

Податковий аудит - незалежна аудиторська перевірка податкового обліку, метою якого є визначення правильності нарахування та сплати податків до бюджету, а також відображення цих податків в регламентованій звітності.

Аудит податкового обліку дає можливість підприємству підготуватися до перевірок з боку податкових органів.

В процесі проведення податкового аудиту перевіряється бухгалтерський і податковий облік за період не більше трьох років. Обсяг перевірки та період проведення аудиту затверджується замовником. У договорі на проведення податкового аудиту обумовлюється перелік податків і зборів, по яких буде отримано думка аудитора.

Податковий аудит застосовується:

- для перевірки правильності ведення податкового та бухгалтерського обліку на підприємстві;
- при зміні головного бухгалтера, фінансового директора або директора компанії;
- перед перевіркою податкових органів;
- для перевірки податкової звітності перед здачею в податкову інспекцію.

Податковий аудит може включати в себе:

Перевірку правильності нарахування та сплати таких податків і зборів:

- Податок на прибуток;
- ПДВ;
- Податок з доходів фізичних осіб;
- Місцеві податки і збори;

- Інші податки.

За підсумками податкового аудиту надається аудиторський звіт за результатами проведення аудиту бухгалтерського та податкового обліку з переліком усіх допущених помилок і рекомендації щодо їх виправлення з посиланнями на нормативні акти.

Один з ефективних методів податкового аудиту є позапланові виїзні перевірки.

Позапланові виїзні перевірки бувають на підстав:

- за наслідками перевірок інших платників податків або отримання податкової інформації виявлено факти, що свідчать про можливі порушення платником податків податкового, валютного та іншого законодавства;
- платником податків не подано в установлений законом строк податкову декларацію або розрахунки, якщо їх подання передбачено законом ;
- виявлено недостовірність даних, що містяться у податкових деклараціях;
- платником податків подано у встановленому порядку органу ДПС заперечення до акта перевірки або скаргу на прийняте за її результатами податкове повідомлення-рішення;
- розпочато процедуру реорганізації, припинення юридичної особи, порушено провадження у справі про визнання банкрутом або подано заяву про зняття з обліку платника податків;
- подано декларацію, в якій заявлено до відшкодування з бюджету ПДВ у сумі більше 100,0 тис. грн.;
- отримано постанову (ухвалу) суду про призначення перевірки або постанову органу дізнання, слідчого, прокурора, винесену ними відповідно до закону у кримінальних справах, що перебувають у їх провадженні;
- ініційовано позапланову перевірку органом ДПС вищого рівня;
- на прохання платника податків;
- фактичні перевірки ;
- перевірки РРО.

Проведення перевірок податкової звітності здійснюється з використанням нових стандартів в адмініструванні, у тому числі з використанням інформаційних баз даних ДПС України та інших джерел інформації при здійсненні документальних невіїзних (камеральних) перевірок щодо достовірності заявлених суб'єктами господарювання до відшкодування з бюджету сум ПДВ.

Література

1. Податковий кодекс України. Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
2. Бечко П. К., Захарчук О. А. Основи оподаткування: навч. посіб. [для студ.вищ. навч. закл.] / П. К. Бечко, О. А. Захарчук — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 168 с. — ISBN 978-966-364-829-3. Стр. 10-15.
3. Соловьев И.Н. Уклонение от уплаты налогов и оптимизация налогообложения // Налоговый вестник. 2008. - №9. - С. 130-135.

Система методів оцінки ліквідності балансу машинобудівних підприємств

Процес та результати діяльності будь якого господарюючого суб'єкта привертають увагу великого кола зацікавлених сторін (акціонерів, керівництва, контрагентів, державних органів, інвесторів та інших), які постійно проводять моніторинг основних показників функціонування господарської одиниці. На основі таких показників можна оцінити фінансовий стан суб'єкта господарювання. Тому аналіз фінансових даних відіграє велику роль в загальній оцінці діяльності підприємства.

Фінансовий аналіз включає: аналіз фінансових показників діяльності підприємства; аналіз фінансового стану підприємства, що включає аналіз балансу підприємства; аналіз ділової активності та ефективності діяльності підприємства; оцінка кількісних і якісних змін у фінансовому становищі підприємства; діагностика банкрутства.

Важливим індикатором фінансового стану, а саме оцінки можливості наявними ресурсами своєчасно сплатити свої платіжні зобов'язання — платоспроможності — є характеристика ліквідності балансу.

Мета аналізу ліквідності балансу підприємств машинобудування та металообробки полягає не тільки в тому, щоб оцінити ліквідність організації, її активів і джерел їх формування, а й у тому, щоб постійно розробляти заходи, спрямовані на поліпшення цих показників.

Стан ліквідності — найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства машинобудування та металообробки. Воно визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал в діловому співробітництві, оцінює в якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів по фінансовим та іншим відносинам.

Аналіз стану ліквідності підприємства показує, по яким конкретним напрямкам треба вести роботу, дає можливість виявлення найбільш важливих аспектів і найбільш слабких позицій у фінансовому стані на конкретному підприємстві.

Завданнями управління ліквідністю є:

1. Здійснення діагностики рівня (стану) ліквідності;
2. Оцінка впливу дії факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на ліквідність підприємства;
3. Управління активами за термінами погашення;
4. Управління вартістю ресурсів, які використовуються для забезпечення ліквідності;
5. Прогнозування потреби в ліквідних коштах [4].

Наслідками низького рівня ліквідності є нездатність підприємства сплатити свої поточні борги і зобов'язання, що веде, в свою чергу, до обов'язкового продажу довгострокових фінансових вкладень та активів і, в гіршому випадку — до зниження дохідності і банкрутства.

Для угруповання статей балансу за групами ліквідності використовують декілька варіантів. Найпоширенішим є аналіз ліквідності балансу і полягає в порівнянні коштів по активу, згрупованих за ступенем ліквідності і розташованих в порядку убування із зобов'язаннями по пасиву, об'єднаними за строками їх погашення

у порядку зростання термінів. Це так звана система балансових рівнянь або балансова модель.

Наступною методикою аналізу є розрахунок фінансових коефіцієнтів ліквідності, який розраховується шляхом поетапного зіставлення окремих груп активів з короткостроковими пасивами на основі даних балансу.

За даними балансу підприємства (форма №1) визначають комплекс оціночних показників. В першу чергу з цією метою використовуються три наступні коефіцієнти:

1. Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності).
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності.
3. Коефіцієнт абсолютної (грошової) ліквідності

Наведені показники оцінки ліквідності слід розглядати в їхній єдності і взаємообумовленості.

Література

1. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств і організацій (затверджена наказом Агенства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.1997 р. №81); – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації (затверджено наказом Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. №49/121); – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Макарьева В.И., Андреева Л.В. Анализ хозяйственной деятельности организации. – М.: Фининсы и статистика, 2004. – 262с.
4. Рудак С.М. Теоретичні підходи до оцінки ліквідності недержавного пенсійного фонду // Регіональна економіка. – 2010. – №2. – С.79-85.

Нізяєва С.А.

Етика в професійній діяльності бухгалтера і аудитора

Існують певні ознаки того, що, зазвичай, називають професією. Теоретично, професії формувалися на основі володіння деякою групою людей певними знаннями або навичками – юриспруденція, архітектура, медицина та бухгалтерія (їх теорія з'являлася пізніше). Професії представляють собою визнані суспільством монополістичні групи. В силу специфіки своєї професії, бухгалтери мають справу з великими сумами грошових коштів і з дорогими товарно-матеріальними цінностями, власниками яких вони, як правило, не є. Щоб заслужити довіру власників власності та ефективно виконувати свої обов'язки, бухгалтери повинні задовольняти не тільки високим професійним, але і особливим морально-етичним вимогам.

Метою даного дослідження є виділення особливостей становлення та інтеграції відповідних етичних норм в професію бухгалтера і аудитора.

В Україні рішенням АПУ від 18.04.2003 р. запроваджено в дію Кодекс етики професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів. Головним завдання Кодексу є встановлення етичних вимог для бухгалтерів і аудиторів-практиків з метою забезпечення гарантії високої якості їхньої роботи та задоволення інтересів суспільства і держави. Цей Кодекс запроваджує фундаментальні принципи етики та правила надання аудиторських послуг. Вони обов'язкові для виконання усіма

бухгалтерами і аудиторами під час надання ними послуг. Етичний кодекс бухгалтера покликаний забезпечувати узгодження особистої поведінки кожного бухгалтера і аудитора і тієї міри відповідальності, яка об'єктивно притаманна представникам цієї професії. Етичний кодекс встановлює моральні критерії, якими повинен керуватися і яким зобов'язаний слідувати кожен бухгалтер і аудитор в ході здійснення своєї професійної діяльності. Етичні кодекси розробляються незалежними громадськими професійними бухгалтерськими організаціями (асоціаціями, спілками) і є обов'язковими для виконання всіма членами цих організацій. Як правило, переважна більшість практикуючих бухгалтерів є членами громадських організацій бухгалтерських своїх країн.

До числа основних положень етичного кодексу бухгалтера більшості країн відносяться наступні.

Відповідальність. Згідно з цим принципом, бухгалтер несе повну професійну і моральну відповідальність за результати своєї діяльності.

Суспільний інтерес. Відповідно до даними принципом бухгалтер приймає на себе зобов'язання служити суспільним інтересам і керуватися ними у всій своїй діяльності. Він повинен знати громадську думку і прислухатися до нього.

Чесність. Цей принцип припускає сумлінне і чесне виконання бухгалтером своїх професійних обов'язків, виключення випадків навмисного порушення законів і навмисного обману. Бухгалтер повинен прагнути заслужити повагу і довіру з боку оточуючих.

Об'єктивність і незалежність. Згідно з даним принципом, бухгалтеру за будь-яких ситуаціях слід зберігати професійну об'єктивність і керуватися нею при розгляді складних спірних питань. Бухгалтер не повинен піддаватися чийм-небудь персональному впливу, і цей вплив не може служити для бухгалтера підставою для свідомого допущення порушень законності. Бухгалтер повинен зберігати незалежність при проведенні аудиту та інших видів атестаційних послуг.

Належне виконання. Даний принцип передбачає виконання бухгалтером своїх функціональних обов'язків у чіткій відповідності до загальноприйнятих стандартів, норм, принципів і правил з використанням сучасної загальноприйнятої методики ведення бухгалтерського обліку. Крім того, цей принцип зобов'язує бухгалтера постійно дбати про підвищення своєї професійної кваліфікації. Слідування цьому принципу при здійсненні своєї професійної діяльності знімає з бухгалтера провину за можливі різного роду негативні результати цієї діяльності, пов'язані з обставинами, що знаходяться поза сферою його впливу або компетенції. Наприклад, спотворення облікової інформації, що відбулося через неполадки обчислювальної техніки або недосконалої програмного забезпечення комп'ютерів не буде поставлено у провину бухгалтеру, якщо буде встановлено, що ним були коректно дотримані всі вимоги бухгалтерської методики та правила користування комп'ютером.

Конфіденційність. Відповідно до цього принципу бухгалтеру не слід оприлюднити конфіденційну інформацію, що зачіпає будь-чий інтереси, без отримання на те спеціального дозволу з боку зацікавленої особи. Даний принцип нерідко входить у суперечність з принципами чесності, об'єктивності і незалежності. Якщо бухгалтер чи аудитор виявили які-небудь порушення законності

конфіденційного характеру або якщо ними були встановлені факти спотворення облікової та звітної інформації, то вони зобов'язані поставити до відома про це відповідних керівників підприємства та запропонувати їм законні варіанти, які дозволяють негайно усунути ці порушення і спотворення. У випадку відмови зробити це, бухгалтер чи аудитор повинні припинити роботу на даному підприємстві, не розголошуючи при цьому інформацію конфіденційного властивості без отримання на те особливого згоди відповідальних осіб з числа власників або керівників підприємства.

За результатами проведених досліджень можна зробити висновок, що Згідно з Кодексом, цілі бухгалтерської професії і професії аудитора взаємопов'язані і полягають у виконанні роботи відповідно до найвищих стандартів професіоналізму, в досягненні найкращих результатів діяльності й загалом у задоволенні громадських інтересів, зазначених вище. Такі цілі вимагають задоволення чотирьох основних потреб: 1) Довіра. У суспільстві в цілому є потреба в довірі до інформації та до інформаційних систем. 2) Професіоналізм. Є потреба в особах, що їх клієнти, роботодавці чи інші зацікавлені сторони можуть без сумнівів визначити як професіоналів у сфері бухгалтерського обліку. 3) Якість послуг. Є потреба щодо впевненості в тому, що всі послуги, надані професійним бухгалтером, виконуються згідно з найвищими стандартами якості. 4) Конфіденційність. Користувачі послуг професійних бухгалтерів і аудиторів мають бути впевнені в наявності основ професійної етики, що регулюють надання цих послуг.

Література

1. Аудит в Україні: закони і законодавчі акти/ Шеф-редактор В. С. Ковальський. - К.: Юрінком Інтер, 2006. - 318 с.
2. Аудиторська діяльність в Україні: Нормативна база/ Укл. О. М. Роїна. - К.: КНТ, 2006. – 246 с.
3. Аудит: теорія і практика: Навчальний посібник/ А. Г. Загородній, М. В. Корягін, А. В. Єлісеєв, Л. М. Полякова та ін.. - 2-е вид., перероб. і доп.. - Львів: Львівська політехніка, 2004. - 453 с..
4. Безуглова Т. Організація і методика аудиту: Навчальний посібник для дистанційного навчання/ Тетяна Безуглова, Наталя Усик,; Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини "Україна". - К.: Університет "Україна", 2007. - 371 с.
5. Бутинець Ф. Ф. Аудит: Підручник/ Ф. Ф. Бутинець. - 3-тє вид., доп. і перероб.. - Житомир: ПП "Рута", 2006. - 511 с.
6. Гончарук Я. Аудит: Навчальний посібник/ Яків Гончарук, Василь Рудницький. - 3-тє вид., переробл. і доп.. - К.: Знання, 2007. - 443 с.
7. Давидов Г. Аудит: теорія і практика: Монографія/ Григорій Давидов,. - Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2006. - 323 с.
8. Ільїна С. Основи аудиту: Навчально-практичний посібник для студентів вищих навчальних закладів/ Світлана Ільїна,. - К.: Кондор, 2006. - 377 с.
9. Організація і методика проведення аудиту: Навчально-практичний посібник/ В. В. Сопко, В. П. Шило, Н. І. Верхоглядова, С. Б. Ільїна та ін.; М-во освіти і

-
- науки України. - 2-е вид., перероб. і доп.. - К.: ВД "Професіонал, 2006. - 575 с.
10. Петрик О. Аудит: Методологія і організація: Монографія/ О.А. Петрик,. - К.: КНЕУ, 2003. - 258 с.
11. Пшенична А. Аудит: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів/ Антоніна Пшенична; М-во освіти і науки України, Полтавський ун-т споживчої кооперації України. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 319 с.

к.е.н., доц. Побережець О.В.

Склад доходів діяльності підприємств машинобудування та металообробки

Склад доходів підприємств машинобудування та металообробки, які відносяться до кожної групи, встановлено П(С)БО 3.

Не визначаються доходами надходження від інших осіб:

- сума податку на додану вартість, акцизів, інших податків і обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету й позабюджетних фондів;
- сума надходжень за договором комісії, агентським та іншим договором;
- сума попередньої оплати продукції, товарів, робіт, послуг;
- сума задатку під підставу або на погашення позики, якщо не передбачене відповідним договором;
- надходження від первинного розміщення цінних паперів;
- сума авансу в рахунок оплати продукції (товарів, послуг);
- інші надходження, що належать іншим особам.

Ці надходження збільшують активи підприємства, але не приводять до збільшення власного капіталу і тому не вважаються доходом.

За кожним видом діяльності підприємств машинобудування та металообробки, дохід визначається як збільшення економічних вигід, які отримані чи підлягають отриманню в результаті використання активів підприємства іншими сторонами (у вигляді процентів, дивідендів, роялті).

Якщо підприємство даної галузі отримало грошові кошти чи відбулося збільшення інших активів, але не виконана хоча б одна умова, то в бухгалтерському обліку дохід не визнається.

Підприємство галузі машинобудування та металообробки, здійснюючи господарську діяльність, може отримувати доходи від реалізації послуг, супутніх до іншої діяльності чи окремим видом діяльності.

Особливості визнання доходу від надання послуг впливають із специфіки даного виду господарських операцій. Дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається виходячи із ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції.

Результат операції з надання послуг може бути достовірно оцінений за наявності всіх наведених нижче умов:

- можливості достовірної оцінки доходу;
- імовірності надходження економічних вигід від надання послуг;
- можливості достовірної оцінки ступеня завершеності надання послуг на дату балансу;
- можливості достовірної оцінки витрат, здійснених для надання послуг та необхідних для їх завершення.

Як правило, достовірність оцінки доходу і ймовірність надходження

економічних вигід впливає з умов договору на надання послуг, яким передбачена вартість і порядок розрахунків. Послуги згідно з договором можуть надаватися протягом кількох звітних періодів. У цьому випадку необхідно визнати доходи звітного періоду виходячи із ступеня завершеності наданих послуг.

Оцінка ступеня завершеності операції з надання послуг проводиться:

- вивченням виконаної роботи: передбачається оглядова експертна оцінка ступеня виконання робіт;
- визнанням питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, у загальному обсязі послуг, які мають бути надані, тобто:

$$\text{Коефіцієнт питомої ваги (\%)} = \frac{\text{Обсяг виконаних послуг на звітну дату}}{\text{Загальний обсяг послуг, які мають бути надані}} * 100\%$$

- визнанням питомої ваги витрат, яких зазнає підприємство у зв'язку з наданням послуг, у загальній очікуваній сумі таких витрат, тобто:

$$\text{Коефіцієнт питомої ваги (\%)} = \frac{\text{Витрати, понесені за звітний період}}{\text{Загальна сума витрат(очікуваних)}} * 100\%$$

Сума витрат, здійснених на певну дату, включає тільки ті витрати, які відображають обсяг наданих послуг на цю ж дату, але не включає загальногосподарські й адміністративні витрати.

Якщо послуги полягають у виконанні невизначеної кількості дій (операцій) за визначений період часу, то дохід визначається шляхом рівномірного його нарахування за цей період (крім випадків, коли інший метод краще визначає ступінь завершеності надання послуг).

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755..[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
3. Положення (стандарт)бухгалтерського обліку 15 “Дохід”//Наказ Міністра фінансів України від 29.11.1999 р.,№290.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”// Наказ Міністра фінансів України від 1.12.1999 р., №290.

Балан А.А. Симонян К.П.

Напрями збільшення доходів підприємств у сфері надання послуг з продажу авіаквитків та туризму

Розвиток сучасних інструментів комунікації дозволяє спростити процес розрахунків. Одним з таких інструментів є автоматична система електронних платежів, яка дозволяє зменшити матеріальні та трудові витрати на інкасацію грошових коштів, зняття готівки з рахунку, задовольнити потреби більшої кількості клієнтів. Однією з основних проблем є недосконалість організаційно-правової бази

безготівкових розрахунків, що суттєво позначається на розвитку всієї системи. Особливо актуальним вищевказане є для підприємств у сфері надання послуг з продажу авіаквитків та туризму.

Проблему оптимізації системи безготівкових розрахунків розглянуто у працях Дубенко Н.С., Морозу А.М., Савлука А.І., Пуховкіної М.Ф та ін.

Так, окремі питання оптимізації безготівкових розрахунків за допомогою платіжних інструментів та створення Національної Системи Масових Електронних Платежів розглядаються Дубенко М.С. та Пуховкіною М.Ф.

Питання, щодо форм безготівкових розрахунків за товарними та нетоварними операціями та відповідальність за порушення платіжної дисципліни, міри захисту покупця та постачальника при безготівкових розрахунках розкриває Мороз А.М. Безготівкові розрахунки за допомогою різноманітних видів цінних паперів та письмово-грошових документів, а саме платіжних доручень, чеків, акредитивів, вимог-доручень, платіжних вимог, інкасових доручень та векселів вивчав Славук А.І.

Отже, в рамках доповіді пропонується розглянути можливість застосування вищевказаних інструментів безготівкових розрахунків з метою залучення більшої кількості клієнтів для підприємств, що надають послуги з продажу авіаквитків та туристичних пакетів.

Аналіз ринку туристичних послуг показав, що велику роль відіграє місце розташування компанії, можливість клієнта вільно та швидко придбати квиток (замовити послуги), сплатити рахунок. Вважаємо, що розробка веб-сайту компанії-продавця, із впровадженням системи безготівкових розрахунків вирішує встановлені проблеми.

В цілому, процес виглядає наступним чином:

1. Встановлення електронної системи “клієнт-банк”. Дозволяє оперативно отримувати достовірну інформацію про рух коштів на рахунок компанії. Підключення банк-клієнту відбувається після підписання доповнення до договору поточного рахунку чи самостійного договору банк-клієнту та оплати за підключення і електронні підписи.
2. Розробка веб-сайту компанії. Збільшується можливість розповсюдження інформації про компанію, її послуги і т.і.
3. Розміщення системи он-лайн бронювання Galileo On-line. Основною перевагою для клієнта є можливість on-line бронювання та продажу квитків з авіаперевезень не виходячи з офісу, дому тощо.

Спрощені відносини між покупцем та компанією можна зобразити на рисунку 1

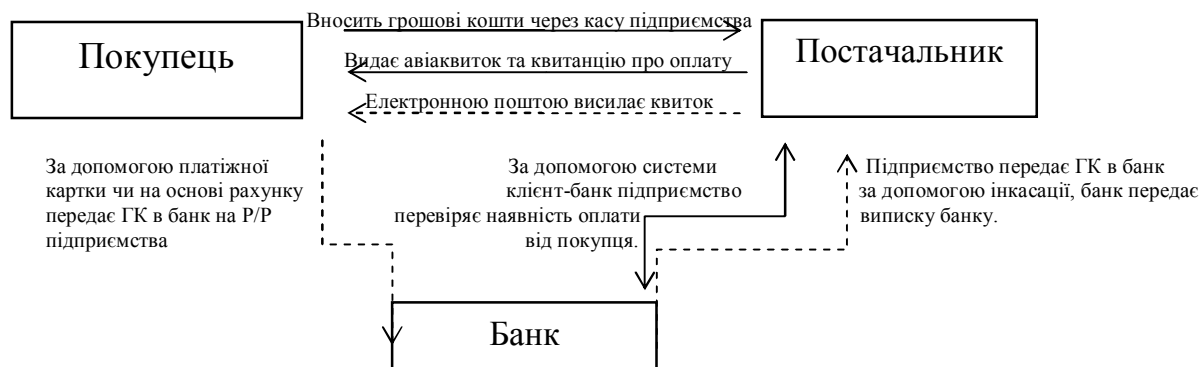

Рис.1 – Процес обліку грошових коштів при безготівкових розрахунках.

Для придбання авіаквитку через веб-сайт покупець повинен:

- обрати маршрут та дати, після чого йому будуть запропоновані усі можливі варіанти;
- заповнити форму з даними (ПІБ, контактні данні);
- обрати форму оплати (готівкою у касі підприємства, кредитною карткою або по рахунку через банк).

Якщо покупець обрав безготівкову форму оплати – йому на електронну адресу висилають рахунок. Після оплати, згідно рахунку, за допомогою «клієнт-банку» підприємство перевіряє, чи надійшли кошти, після чого на електронну пошту покупцю висилають квиток.

Таким чином, впроваджуючи вищевказані заходи, компанія дозволяє клієнту оперативно управляти процесом від пошуку пропозицій до виписки квитка і оплати картками Visa / MasterCard в режимі он лайн, бронювання квитків до отримання можливості автоматичного розрахунку сервісного збору та контролю сплати за послуги.

1. На базі Galileo On-line доцільно впровадження модулів:

1.1 бронювання готелів, ресурс Travelcube / GTA. Використовуючи це рішення, агентство надає своїм клієнтам можливість бронювати готелі в 112 країнах світу з самим конкурентоздатними тарифами. Даний модуль базується на ресурсі Travelcube / GTA, що нараховує 31000 готелів в 4000 містах. В даний час база Travelcube / GTA доступна на сайті Travelport Leisure;

1.2 для платежів по картах Visa / MasterCard. Модуль дозволяє оперативно здійснювати моніторинг детальної інформації по замовленням, адміністрування націнок (сервісних зборів) та знижок, контроль інформації про пункти вильоту / прибуття, відстежувати зміну назв / логотипів авіакомпаній.

Оцінка економічної доцільності впровадження вищевказаних заходів показала наступне:

Витрати на впровадження заходів	Очікувані результати
1.Разова плата за підключення Galileo on-line light (спрощена версія) 925 євро за ліцензію та щомісячна оплата за підтримку становить 75 євро	По відношенню до результатів діяльності попередніх років очікується збільшення доходів у розмірі від 20 до 40% за рахунок залучення більшої кількості клієнтів
2. «Банк-клієнт» оплата за підключення (у розмірі 150 грн.) і оплати за електронний підпис (у розмірі 75 грн. за кожний). Оплата щомісяця за користування банк-клієнтом становить 50 грн.	Економія трудових та матеріальних ресурсів (на інкасацію грошових коштів) за рахунок автоматизації та використання їх у більш корисних цілях

Таким чином, одним з напрямів збільшення доходів компанії шляхом залучення нових клієнтів є відкриття офіційного сайту та впровадження інструментів дистанційного надання послуг із подальшою їх оплатою. Запропоновані заходи дозволяють скоротити витрати на утримання додаткового персоналу, на інкасацію

грошових коштів, збільшити доходи компанії від реалізації авіаквитків майже на 40%.

Література

1. Порядок ведення касових операцій у національній валюті України, затверджений Постановою правління НБУ від 15.12.2004 №637 та зареєстроване в Міністерстві юстиції України 13.01.2005 за № 40/10320.
2. Білуха М.Т. "Теорія бухгалтерського обліку": Підручник - К.: 2000. -694 с.
3. Підручник / Кол. авт.: А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза і канд. екон. наук, доц. М. Ф. Пуховкіної. — К.: КНЕУ, 2005. — 556 с.
4. Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 4 "Звіт про рух грошових коштів", затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99р. №87.
5. Закон України „Про банки і банківську діяльність" від 12.07.2000 р. № 2121. – www.zakon2.rada.gov.ua/laws/annot/2121-14
6. Система он-лайн бронирования «Galileo online». – www.galileo.com.ua/m1/ru/tourist/products/internet/online.

Цуркан А.О.

Особливості обліку основних засобів на підприємстві **Доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту Черкасова С.О.**

Важливою умовою функціонування підприємства є наявність основних засобів, що і вимагає постійного контролю за ефективністю використання основних засобів для потреб управління виробничою діяльністю. Найважливішим завданням обліку основних засобів є надання правдивої, неупередженої та повної інформації щодо них.

Ефективне використання основних засобів зумовлює необхідність впровадження на підприємствах науково-обґрунтованої системи обліку та внутрішнього аудиту основних засобів, яка б відповідала вимогам управління. Система бухгалтерського обліку виступає джерелом економічної інформації, яка необхідна керівній ланці підприємства для своєчасного реагування на вплив зовнішнього середовища.

Основні принципи обліку основних засобів в Україні визначає П(С)БО 7 “Основні засоби”, який визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи (далі - основні засоби), а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності [1]. Згідно цього П(С)БО, основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Норми Положення (стандарту) 7 застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами усіх форм власності (крім бюджетних установ).[2]

Для обліку основних засобів і інших необоротних матеріальних активів використовують такі види їх оцінки: первісна; переоцінена; справедлива; залишкова; ліквідаційна; вартість, що амортизується.

Надходження основних засобів на підприємство здійснюється в результаті різних господарських операцій. Якщо такі операції згрупувати, то можна виділити такі шляхи надходження основних засобів:

1. отримання основних засобів як внесок до статутного капіталу засновників (учасників) підприємства в обмін на корпоративні права;
2. придбання як нових, так і таких, що були в експлуатації, основних засобів за грошові кошти та їх еквіваленти;
3. самостійне виготовлення основних засобів або їх виготовлення за договором сторонньою організацією;
4. отримання основних засобів безоплатно від юридичної або фізичної особи.

Вибуття основних засобів на підприємство здійснюється в результаті різних господарських операцій:

1. продажу основних засобів;
2. безоплатна передача;
3. ліквідація.

Підприємство переоцінює об'єкт основних засобів, якщо його залишкова вартість значно (більше ніж на 10 відсотків) відрізняється від справедливої вартості на дату балансу. При цьому в разі переоцінки одного об'єкта з групи основних засобів на ту ж дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої відноситься цей об'єкт.[3]

Інвентаризація основних засобів в підприємствах проводиться відповідно до вимог Інструкції з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, документів, розрахунків та інших активів, затвердженої наказом Міністерства України від 11.08.94 р. №69.

Вибір методу нарахування амортизації є одним із найвпливовіших елементів облікової політики. Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", амортизація визначається як системний розподіл вартості об'єкта основних засобів, що підлягає амортизації протягом строку його корисного використання. Також, відповідно до цього Положення встановлені такі методи амортизації: прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий.

За статистичними даними в Україні здебільшого використовують податковий, прямолінійний та метод зменшення залишкової вартості.[4]

Підприємства повинні приділяти особливу увагу обліку основних засобів, так як в результаті зниження обсягів виробництва, падіння платоспроможного попиту населення й інших причин, різко знизилася ефективність використання основних засобів підприємств і все це руйнівню позначається на виробництві.

Діюче в Україні нормативно-законодавча база не дає в повній мірі реалізувати усі пріоритети переоцінки основних засобів. Достовірна переоцінка основних засобів забезпечить ефективне управління розмірами та динамікою амортизаційних нарахувань – одних з найважливіших джерел власних інвестицій, які направлені на оновлення основних виробничих фондів. Необхідно зуміти повернути кошти таким чином, щоб мати можливість відновити втрачені внаслідок спрацювання активи та продовжити ефективно працювати з метою отримання позитивного фінансового результату, максимізації прибутку та суспільної користі. Цю роль на підприємстві покликана виконувати амортизація, один із основних елементів облікової політики.

В результаті дослідження проблемних питань ведення обліку основних засобів на підприємствах машинобудівної галузі в умовах динамічних змін в системі обліку

можна визначити коло питань, що потребують розв'язання для підвищення якості обліково-аналітичної інформації до яких слід віднести:

1. уточнення визначення економічної сутності основних засобів;
2. удосконалення класифікації та оцінки основних засобів;
3. застосування найбільш прийнятних для підприємств галузі методів нарахування амортизації об'єктів основних засобів;
4. дослідження можливих напрямків удосконалення організації обліку та аудиту основних засобів зокрема, на базі використання сучасних інформаційних систем та проведення інвентаризації.

Література

1. Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 р. (зі змінами і доповненнями) // Все про бухгалтерський облік. – 2005. – № 25.
2. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”.
3. Бабіч В.В., Сагова С.В. Фінансовий облік (облік активів): Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2006. – 282 с.
4. Скирпан О.П., Палюх М.С. Фінансовий облік: Навчальний посібник. – Тернопіль: ТНЕУ, 2008. – 407 с.

Чайковська О.С.

Напрямки удосконалення обліку і аналізу виробничих запасів у виноробній промисловості

Доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту ОНПУ, к.е.н. Кірсанова В.В.

Основною передумовою здійснення господарської діяльності підприємств є достатній обсяг та раціональне використання виробничих запасів. Виробничі запаси виноробних організацій становлять значну частину вартості майна. У загальній структурі оборотних активів вони займають найбільшу питому вагу (понад 85%). Тому їх раціональне використання робить істотний вплив на рентабельність виноробних організацій, їх фінансове становище. [8]

Завданням підвищення ефективності використання виробничих запасів є вдосконалення системи бухгалтерського обліку в частині обліку заготівлі (надходження) і витрати виробничих запасів, що є основою організації матеріального обліку. Безпосередньо за документами бухгалтерського обліку здійснюється контроль за рухом, збереженням і раціональним використанням запасів. Ці документи служать інформаційною базою для аналізу, в результаті якого виявляються фактори, що роблять негативний вплив на фінансові результати діяльності організацій виноробної промисловості.

Дослідженню актуальних проблем обліку і аналізу виробничих запасів присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, таких як Афанас'єва І.І., Білуха М.Т., Бутинець Ф.Ф., Виноградова М.О., Глібка О.В., Голов С.Ф., Дарманська Г.О., Іващенко О.В., Карабаза І.А., Кужельний М.В., Комлач Г.В., Костюченко В.М., Костирко І.Г., Марущак Л.І., Мурашко В.М., Михалевич С.Г., Новодворська В.В., Савицька Г.В., Студенікіна Ю.Є., Стражева В.І., Приймачок О.М., Пушкар М.С., Рибалко О.М., Петрова В.І., Сопко В.В., Сайко О.В., Чумак О.В. та інші.

Україна - виноробна країна з унікальними територіями і достатнім потенціалом для досягнення статусу світового виробника вина. 2011 рік для українських виноградарів та виноробів можна охарактеризувати словами «Краще менше, та краще» або «Кількість переходить в якість». За інформацією Державної служби статистики України (Держстат) за підсумками 2011 року всі винзаводи України виробили 25,1 млн. дал виноматеріалів (що нижче відповідного показника 2010 року на 18,3%). Виробництво виноматеріалів в 2010 році в Україні скоротилося на 0,4% в порівнянні з показниками 2009 року. Так в 2010 році було вироблено 30,7 млн дал виноматеріалів, в той час як в 2009 році ця цифра складала близько 31,1 млн дал. Середня ціна закупівлі винограду для переробки зросла з 2046 грн. за 1 т в 2009 р. до 2487 грн. в 2010 р. (+22%), в 2011р. до 3361 грн. за 1 т. (+ 35%). Найбільше винограду в 2011 році перероблено в Одеській області (131 тис. 427,5 т) та в АР Крим (86 тис. 332,8 т). Найбільше виноматеріалів вироблено також в Одеській області (8 млн 850 тис. дал) і в АР Крим (7 млн 406,7 тис. дал). [7]

Основними відмінностями, які відрізняють виноробну галузь від інших, є сильний фактор інертності. Це означає, що товар, який виготовлений з сировини нового врожаю, надійде у продаж тільки через кілька місяців чи років. Частина виробничих запасів виноробних підприємств повинна зберігатися в погребях, де вона буде дозрівати і «зростати». Таким чином, виробничий цикл у виноробній галузі може бути дуже тривалим. При цьому, після проходження технологічного циклу, вироблений виноматеріал, сам є сировинним ресурсом для виробництва вина. [3]

Економічна сутність виробничих запасів відображається в характеристиці методів їх оцінки та класифікації при надходженні на підприємство; методичних засадах організації обліку виробничих запасів на складах підприємства; нормативно-правовому регулюванню їх обліку.

Важливою передумовою раціональної організації обліку виробничих запасів є економічно обґрунтована їх класифікація. Проходження виробничими запасами всіх стадій кругообігу дає змогу уявити їх як активи в трьох стадіях: заготівлі, виробництва і продажу. Першу стадію кругообігу можна умовно розділити на дві частини: заготівлю сільськогосподарської сировини («Сировина й основні матеріали») і закупівлю інших матеріальних ресурсів («Допоміжні матеріали»). Істотно поліпшити бухгалтерський облік виробничих запасів можна, удосконалюючи облікові реєстри, тобто більш широко використовуючи накопичувальні документи. По переділу «Переробка винограду і процес первинного виноробства» доцільно користуватися накопичувальними документами: «Журнал обліку витрат по переробці сільгоспсировини» і «Звідна відомість розподілу винограду по напрямках використання». По переділу «Зберігання, технологічна обробка виноматеріалів» використовувати «Накопичувальну відомість витрат по технологічній обробці і випуску вина». По переділу «Розлив вина» розробляти «Накопичувальну відомість витрат по розливу вина». [8]

Від організації обліку і контролю за рухом виданих довіреностей залежить вчасність надходження виробничих запасів, повнота їх оприбуткування, рівень зловживань матеріально - відповідальних осіб, які, в міру своїх посадових обов'язків, здійснюють придбання матеріалів. В журналі реєстрації даних документів пропонується виокремити графу «прострочені», у якій, навпроти прізвищ працівників-боржників, доцільно робити спеціальні помітки (зазначати прізвище працівника, використовувати термін «прострочена» тощо). Це прискорить одержання інформації про «непрозвітовані» доручення та підвищить контрольну функцію даного

документу.

Аналіз використання матеріальних ресурсів пропонується проводити за наступними етапами.

Перший етап. Аналіз забезпеченості підприємства виробничими запасами; обґрунтування оптимальної потреби в матеріальних ресурсах. Такий етап передбачає: оцінку ритмічності поставок; визначення обсягів та асортименту партій, що постачаються; оцінку кількісних та вартісних втрат продукції.

Другий етап. Оцінка ефективності використання виробничих запасів. Цей етап включає оцінку таких показників, як: матеріаломісткість, матеріаловіддача, коефіцієнт використання матеріалів, питома матеріаломісткість. [2]

Третій етап. Оцінка впливу ефективності використання виробничих запасів на величину матеріальних витрат. [4]

Вирішення проблеми ефективного використання виробничих запасів потребує повної, об'єктивної, своєчасної і достовірної інформації про їх надходження та використання. Процес документального оформлення операцій з руху виробничих запасів є досить складним і трудомістким. Дослідження організації обліку виробничих запасів та застосування типових форм первинних документів вказують на ряд недоліків, які, потребують додаткового вивчення з метою врегулювання. Зокрема це стосується дублювання записів у бухгалтерських документах та необхідності підвищення їх контрольної функції. А тому, актуальним залишається питання зменшення трудомісткості складання первинних документів з одночасним забезпеченням наявності вичерпної інформації про здійснювані операції з метою контролю за правильністю їх відображення в обліку.

Література

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік/ За ред. Ф.Ф. Бутинця. Житомир.:Рута,2001. - 288с.
2. Волощук Л.О. Фінансовий аналіз: короткий курс: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни: Одеса: ВМВ, 2010. – 252с.
3. Дунаєва М. В. Особливості класифікації виробничих запасів у виноробній промисловості / М. В. Дунаєва // Фінанси, облік і аудит [Електронний ресурс] : зб. наук. праць / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана" ; відп. ред. А. М. Мороз. – К.: КНЕУ, 2011. – Вип. 17. – С. 296–302.
4. Економічний аналіз: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 „Облік і аудит”. За ред. проф. Ф.Ф.Бутинця.- Житомир: ПП „Рута”, 2003.- 680 с.
5. Лашко О. З історії виноробства України // Виноград – Вино. - 2008. - № 1. - С. 23–24. : іл.
6. Михалевич С.Г. Первинний облік надходження виробничих запасів та шляхи його удосконалення // http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2010_5/99.pdf.
7. Асоціація виноградарі та винороби України. Виноматеріали: підсумки 2011, 2010, 2009рр. – <http://www.awwu.org.ua/>
8. Ткаченко Г. В. Бухгалтерский учет и анализ использования материально-производственных запасов в организациях винодельческой промышленности. [Электронный ресурс]: Дис. канд. экон. наук : 08.00.12 .-М.: РГБ, 2005 – 210с.